Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

СЯЛЯНСКАЯ ПРАЎДА

Выходзіць тры разы ў тыдзень.

Цана асобнага нумару 20 грош.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня. Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12, m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **2 зл.** Для заграніцы ўдвая даражэй.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 грош., за радок пэтыту ў 1 шп.

№ 11. Вільня, Пятніца, 24-га кастрычніка 1924 г. Год I.

Збор ахвярау на карысьць Беларускага прытулку у Вільні.

УВАЎТОРАК 28 КАСТРЫЧНІКА, адбудзецца ў Вільні **ЗБОР АХВЯРАЎ** на карысьць прытулку для беларускіх сірот і дзяцей бедных бацькоў.

Беларускі Камітэт помачы пацярпеўшым ад вайны, які апякуецца памянёным прытулкам, зьвяртаецца да беларускага грамадзянства і да ўсіх людзей добрай волі—з вялікай просьбай: **прыняць чыннае ўчасьце ў зборы, як сваей працай, так і ахвярамі.**

Усіх, ахвочых прыняць удзел у зборы, Камітэт просіць зьявіцца ў **панядзелак 27 Кастрычніка, а 5 гадзіне** вечарам у памешканьне Беларускай Гімназіі (Вострабрамская вуліца, дом № 9) для нарыхтаваньня **падзелу працы** ў дзень збору.

Прысутнасьць усіх сяброў Таварыства помачы пацярп. абавязкова.

„Культурная місія“.

Кожная ўлада павінна апраўдываць свае істнаваньне тэй карысьцьяй, якую можа даць народу. А першай задачай яе зьяўляецца бязспрэчна забясьпечаньне народу ад усялякіх пасяганьняў на ягонае жыцьцё, волю і маемасьць. Улада, якая ня ў сілах гэта выпаўніць, губляе галоўную падставу свайго істнаваньня.

Але яшчэ больш небясьпечнай за бязсільле зьяўляецца для кожнае ўлады... *сьмешнасьць*!

Гэтыя мудрыя разважаньні выкрыты зусім ня намі, а ўсім даўно добра ведамы. Паўтараем іх цяпер за віленскай часопісяй „Słowo“, якая ў свой чарод паўтарыла іх, з прычыны нападу на цягнік пана ваяводы пад Лунінцом.

Цяпер тое-ж „Słowo“, разьдзіраўшае на сабе шаты над тым, што ў асобе ваяводы Довнаровіча напасьнікі так ядавіта пасмяяліся над польскаю ўладаю, падае новы факт, які паказуе, што польская „крэсавая“ ўлада робіць усё большы поступ у асмешываньні і дыскрэдытаваньні самой сябе.

„Słowo“ друкуе выемкі з цыркуляру Баранавіцкага Староства пад нумарам 1035/A, адрасаванага „да ўсіх уласьнікаў фальваркаў і вялікшых маёнткаў Баранавіцкага павету“.

Чытаем тамака, паміж іншым, вось такія рады, як трэба забясьпечвацца ад нападаў:

„У мураваных дамох даволі, як сьлед, забясьпечыць ваконныя адтуліны, засланяючы іх мяшкамі з пяском, пакідаючы толькі месца, каб стралаць. У драўланых дамох трэба звонку ашалаваць сьцены дошкамі і 30-сантыметравы прастор запоўніць пяском“.

„Начны стораж канечне павінен быць уваружаны, а каб яго не наражаць на бязумоўную небясьпеку, трэба пасярод панадворку пабудаваць бліндажык з стрэльбішчам на чатыры бакі...“

„Трэба з сярэдзіны дому прабіць дзіру ля коміна і забясьпечыць яе бляшанай трубой....“

І падобныя „цыркулары“ рассылае ўлада „з’арганізаванага гаспадарства“, якое—паўтараем—*абязана* забясьпечываць сваіх грамадзян ад самае *патрэбы* самаабароны!

Гэтыя маленькія крэпасьці, у якія польская ўлада радзіць кожнаму „ўласьніку фальварку і вялікшага маёнтку“ абярнуць свой двор—*у спакойныя часы*, гэта-ж нешта горшае за прызнаньне свайго бязсільля: гэта проста *самаасьмешываньне* ўлады: бо-ж гэныя „шалёўкі“ дамоў, гэныя мяшкі з пяском, гэныя „бліндажыкі“ для начнога стоража, каб яго не маглі „заатакаваць“—усё гэта выклікае ў чытачоў толькі нястрыманы, „гомэрычны“ сьмех!

Дык вось дзеля якіх гумарыстычных цыркуляраў уведзены ў нас „генарал-ваяводы“?!

Але ў-ва ўсей гэтай гумарыстыцы ёсьць адзін мамэнт, які зварачае на сябе асаблівую ўвагу. „Цыркулар“ гаворыць толькі аб „уласьніках фальваркаў і вялікшых маёнткаў“. Ну, а як-жа мае быць з уласьнікамі *меншых* маёнткаў? Ці аб іх улада зусім ня лічыць патрэбным клапаціцца, ці можа ім напады *не пагражаюць*?

У апошнім прыпадку акцыя нападаў — паводле „цыркулару“—атрымлівае дужа цікавае асьвятленьне: яна набірае характару нейкага *паходу проці нашых „крэсавых“ абшарнікаў*...

Калі так, дык ясна, што кожын панскі двор на „рдзэньне-польскіх Крэсаў“ павінен споўніць сваю „культурную“ місію да канца!

„Хто прадстаўляе беларускую апінію“.

Пад гэткім загалоўкам орган колішніх барацьбітаў за незалежнасьць Польшчы „Jutro“ у № 14 з 18-га кастрычніка надрукаваў вельмі красамоўную стацьцю, якую у перакладзе друкуем уцэласьці і без камэнтарыяў, адзначаючы толькі, што некаторыя крымінальныя характарыстыкі—йшчэ далека ня поўныя...

Рэдакцыя.

Бяздзейнасьць улады, адсутнасьць якое-колечы выпрацаванае палітычнае лініі заўсёды выклікала ў нас баязьнь за лёс Усходніх Зямель, ці то за адносіны насяленьня гэтых зямель да Польшчы.

Аднак, апошні шумны прыём і канфэрэнцыя прэм‘ера Грабскага з „беларускай дэлегацыяй“ перавысілі ўсе спадзяваньні.

Мы павінны сказаць ясна: гэтая канфэрэнцыя будзіць у нас агіду!

Вось-жа, ў Вільні істнуе так званае „Беларускае Грамадзянскае Сабраньне“.

Ці пан Грабскі ведае, што прадстаўляе гэты клюб? Мо‘ п. Прэм‘еру аб гэтым не дакладывалі?

Дык яму публічна аб гэтым даложым, каб падобных брудаў не дзяржалі ў укрыцьці.

Клюб гэны зьяўляецца звычайным картачным прытонам, у якім працьвітае газардовая ігра.

У Вільні ўсе апавядаюць, што газард вядзецца ў гэным клюбе пры ціхім падтрыманьні і ўчасьці кіраўніка ўраду палітычнае паліцыі, нейкага п. Оленцкага.

Гэны пан, як кажуць віленцы, заглядае часта ў клюб, іграе ў карты з вельмі шчасьлівым вынікам.

Паскольку п. Оленцкаму шанцуе ў клюбе за зялёным сталом, пастольку „палітыку“ ён вядзе з меней шчасьлівым рэзультатам. Прыпомнім яму толькі бітву паміж асьпірантам палітычнае паліцыі Любоімскім і п. Валэйшам...

Гожа прыпомніць і іншы цікаўны мамэнт. У часе бытнасьці ў Варшаве маршалка Фоша, у Варшаву былі „прысланы“ прадстаўнікі беларускага насяленьня ў складзе гэткіх асобаў: былы палкоўнік расейскае арміі Ладнов—расеец, чалавек хворы на манію перасьледаваньня; п. Дубейкоўскі, вучыцель тэхнічных школаў у Варшаве, паляк, які цешыцца, быццам дзіця, калі можа каго-колечы, дзе-колечы рэпрэзэнтаваць, ды ўрэшце п. Адамовіч—„Дзяргач“, званы „watażka“, нібы-то арганізатар нападаў на бальшавіцкія ўрады (напады гэныя ён арганізаваў толькі на страніцах газэт), гатовы служыць усім і ўсяму нават за невялікія грошы, а наагул неадродны свайго татачкі, які браў грошы за „работу“ адначасна ад польскага ўраду і ад п. п. Гэршэльмана, Любімавай і камп.

„Пачка“ гэная прадстаўляла беларускі народ перад маршалкам Фошам.

Але гэта „дзеці“, раўнуючы з сябрамі беларускае дэлегацыі, з якой парузумяваецца ў справах нацыянальных меншасьцяў наш урад з п. прэм‘ерам Грабскім на чале.

У склад гэнае дэлегацыі, прадстаўляючай прытон пад назовам „Беларускае Грамадзянскае Сабраньне ў Вільні“, уваходзілі, паміж іншымі, п. п. Валэйша, Кабычкін, Більдзюкевіч, палк. Канапацкій, д-р Павлюкевіч і п. Салавей.

Гожа схарактэрызаваць гэтых паноў. Можа-ж члены нашага ўраду пачырванеюць ад сораму, калі сабе ўявяць, якія „беларускія“ рукі яны сьціскалі і праз каго шукалі зьбліжэньня з беларускім народам.

А іменна:

П. Валэйша—тып, які спачатку служыў беларусам, пасьля бальшавіком, літвіном, а цяпер палякам за плату (суму)... ну, ды гэта лішне ўжо дражлівая і агідная справа. Валэйша быў у свой час (1922 г.) заарыштаваны за процідзяржаўную дзеяльнасьць, а пасьля звольнены дэфэнзывай за некатарыя ўслугі... Валэйша „ўстабілізаваўся“ ўрэшце ў шулерскім прытоне, які ён-жа ўтрымлівае і „вытварае“ прыхільную да Польшчы апінію.

Характэрыстыка п. Кабычкіна кароткая: расеец, б. расейскі ўрадовец, манархіст, б. разьведчык арміі генарала Врангеля. Служыў таксама ў польскай палітычнай дэфэнзыве, быў арыштаваны ў 1922 годзе і нет ведама дзеля чаго звольнены з вастрогу, каб... у рэзультаце прадстаўляць перад урадам Польскае Рэспублікі апінію беларускага насяленьня.

Трэцім папарадку беларусам зьяўляецца так-званы палкоўнік Канапацкій, каторы нет ведама дзе і якім чынам стаўся палкоўнікам. У дэлегацыі іграе ролю „генарала на мяшчанскім вясельлі“...

Далей д-р Павлюкевіч, невядомае нацыянальнае прыналежнасьці (у кожным прыпадку не беларус), у свой час быў у кантакце з Балаховічам, а адначасна і з Врангелем ды расейскімі манархістамі.

Урэшце п. Салавей, аб якім ня ведаем нічога, апрача таго, што ён іменна нуль. Іграе ролю „зіцрэдактара“ [1]) беларускага лістка, выдаванага за даходы з беларуска-оленцкае шулерні...

З гэткімі вось тыпамі „z pod ciemnej gwiazdy“ канфэруе п. прэм‘ер Грабскі аб справе польска-беларускага зьбліжэньня.

Затое ня маюць ніякае вагі апініі паслоў і сэнатараў з беларускага клюбу: п. п. Тарашкевіча, Луцкевіча [2]), кс. Станкевіча і інш.

Калі шуканьне зьбліжэньня з беларускім народам адбываецца цераз пасрэдніцтва падобных фігур, калі п. прэм‘ер Грабскі нават ня цураецца канфэраваць з імі, дык можна сабе выабразіць, якімі мэтадамі прыяцель гэных „гогалеўскіх рэвізораў“—п. Оленцкі здабывае сабе сымпатыі беларускага народу на месцы.

П. Оленцкі вядомы, паміж іншым, устройствам—па прыкладу даўнае „ахранкі“ — раду „naciąganych“ палітычных працэсаў, арыштамі дзесяткаў людзей, якіх месяцамі дзержаць у вастрозе дзеля таго, каб судовая ўлада прызнавала беспадстаўнасьць абвіненьня і звальняла іх.

Лёгка дагадацца аб пасьпехах у кірунку польска-беларускага зьбліжэньня, здабываных падобнымі мэтадамі.

Каму-ж патрэбны дэлегацыйныя фарсы? Ці не найвялікшы час, каб урад зразумеў, што трэба ўзыйсьці ўрэшце на шлях шчырага супрацоўніцтва, а ня слухаць нашоптываньня ўсялякае каналіі ў справах супольнага жыцьця двух народаў, а перадусім у справе захаваньня цэласьці Рэчыпаспалітай?!

Калі ўрад гэтага не разумее, калі зразумець гэтага ня хоча, дык павінна прамовіць публічная апінія.

Бо ўрады зьмяняюцца, а дзяржава і народ польскі будуць несьці вынікі ўмовы з дыпляматамі з шулерні.

К. С.

[1]) Рэдактара дзеля адседкі у вастрозе! (*Рэд.*).

[2]) П. Луцкевіч ні у Сойм ні у Сэнат не уваходзіць, бо ад прапанаванай яму у часе выбарау кандыдатуры адмовіўся. (*Рэд.*).

Што такое Мосуль?

Мосульскі віляпет (вокруг), за які ў кожную мінуту можа ўзгарэцца вайна паміж Турцыяй і Англіяй, гэта—частка Мэсапатаміі (знамянітай яшчэ ў біблейскія часы сваей урадлівасьцяй). Места Мосуль ляжыць на правым беразе ракі Тыгра. Вокруг займае прастэру 90.000 квадратных кілямэтраў, насяленьне складаецца з 245.000 магамэтан, 30.000 хрысьціян і 5.000 жыдоў.

Места Мосуль—вялікі і важны тарговы цэнтр для ўсей Мэсапатаміі і Курдыстану. Апрача гэтага мясцовага значэньня, Мосуль важны, як вузлавы пункт вялікага сусьветнага шляху, які будавала для сябе Нямеччына (знамянітая Багдадзкая чыгунка)—так званага 3 Б (Бэрлін—Багдад—Баера). Гэты шлях вядзе з Эўропы ў Індыю — праз Константыноп., Мосуль і Пэрсідскую затоку.

Нямеччына добра ацаніла вялікую важнасьць гэтага сусьветнага шляху і патроху, няпрыкметна, кавалкамі, будавала яго—каб сьпярша эканамічна, а пасьля і мілітарна пранікнуць у скарбніцу Англіі—Індыю і гэтым зламаць сусьветную моц свайго найвялікшага ворага, зачыняўшага для яе **марскую дарогу** да панаваньня над сьветам у рэзультаце англійскай перамогі ўвесь гэты плян Нямеччыны разваліўся. Увесь гэты дабравольна аддадзены Нямеччыне туркамі шлях апынуўся ў руках Англіі.

Але вось — год за годам — Англія траціць адзін пункт за адным (у сувязі з адраджэньнем турэцкай моцы і волі) з гэтага сусьветнага шляху, які аднолькава патрэбны і для Англіі, каб захаваць сваю сусьветную ролю, і для таго, каб ворагі Англіі маглі пазбавіць яе панаваньня над сьветам.

Ці-ж дзіва, што Англія, „аддаўшы“ Турэччыне Канстантынопаль і Малую Азію, учапілася за гэты важны пункт, пануючы над усімі шляхамі, якія йдуць да Пэрсіцкае затокі з Поўначы і Захаду—ў „англійскую“ Індыю?!.

А калі дадаць яшчэ да ўсяго гэтага і тыя багацьці ў пастаці газы, якія крыюць у сябе нетры мосульскіх балотаў,—дык гатоўнасьць Англіі, ня гледзячы на яе „пацыфізм“ (міралюбіе), ліць кроў у вельмі рызыкоўнай вайне на ўсходзе, маючы з усіх бакоў старых ворагаў пад правадырствам новага „прыяцеля“ (ССРР!..), будзе нам даволі зразумелай...

Як мы ведаем, Турэччына ня ўступіць так лёгка націску англійцаў, бо мае веру ў свае сілы пасьля апошніх перамогаў... Дык можа быць завіруха...

Палітычны агляд.

У Польшчы.

Адкрыцьцё сэсіі Сойму.

У сераду, 22-га кастрычніка, адбылося першае паседжаньне Сойму, на якім выступіў прэм'ер Грабскі з абшырным экспозэ.

Да рэканструкцыі ўраду ў Польшчы.

Побач з „правіцовай камбінацыяй“, за эндэкам Гломбіньскім на чале, да якой ужо прагавіта аблізываецца і вострыць зубы „Хіена Пяст“, газэты падаюць іншы праект. На чале ўраду мае стаяць ген. Сікорскі; мін. фінансаў—Грабскі (сучасны прэм'ер), мін. унутр. спраў (нарэшце!) п. Тугутт; ваен. мін.—ген. Сосньковскі, — заграпічных спраў—знамяніты. . музыкант п. Падэрэвскі (адзін з першых польскіх прэм'ераў). Дык цяпер мае „Robotnik“ адказ на сваё пытаньне: „Чаго езьдзіў п. Сікорскі да Парыжу?“.

„Ухвалы“ Пястоўцаў.

Хто-б запраўды зьвяртаў увагу на тое, што пастанаўляюць на сваіх паліцэйскіх зьездах вітасовыя пястоўцы, якія быццам назаўсёды пахавалі сябе сваім урадаваньнем у хэўры з „хіенай“...

Але ў зьвязку з паданымі ў нас у апошнім нумары весткамі аб магчымасьці новай спробы ўтварэньня рэакцыйнага габінэту пад правадырствам п. Гломбіньскага,—зразумела, у тым-ж „пакеце“ з Кэрнікамі і Вітасамі, атрымліваюць значэньне і „ўхвалы“ канфэрэнцыі клюбу „Пяста“.

„Ухвалы“ паўтаралі кароткіе ўсе пастановы апошніх зьездаў, разьвіваныя падрабязна ў вядомых агітацыйных прамовах Вітаса.

Пасьля вядомай пастановы аб хуткім правядзеньні „Зямельнай рэформы“ (парцэляцыі і асадніцтва!) былі прыняты пастановы аб зьмене Канстытуцыі і выбарнага закону.

Мы ня будзем падрабязна прывадзіць праектаў зьменаў, аб якіх у свой час пісалася ў беларускай прэсе, адзначым толькі іх рэакцыйна-паліцэйскі характар і перадусім імкненьне абмяжаваць, як найбольш, прадстаўніцтва нацыянальных меншасьцяў у Сойме. Кэрнікі дамагаюцца павялічыць уладу прэзыдэнта (а, значыць, і наагул адміністрацыі і паліцыі, як выканаўчай улады). ды абмяжаваньня нятыкальнасьці пасloў і сэнатараў і г. г.

Агульна-польскі кангрэс эндэцыі.

На 26 гэтага месяца назначаны агульна-польскі зьезд партыі эндэкаў.

Абвяшчэньне аб кангрэсе кажа, што Польшча знаходзіцца ў новай небясьпецы — з боку новых урадаў Англіі і Францыі, якія пачалі зьмяняць палітыку, адносна да найнебясьпечнейшага ворага Польшчы — Нямеччыны. Трашчыць самы Вэрсальскі Трактат, самая падстава дзяржаўнага быту Польшчы.

Дзеля таго эндэцыя, якая „збудавала Польшчу“, як гэта сцьвярдзіў яе правадыр Дмовскі, павінна і цяпер сабраць увесь польскі народ для барацьбы за цэласьць Польшчы.

Апрача гэтага, на кангрэсе будуць закрануты вельмі важныя справы, як „направа“ канстытуцыі і выбарнага закону.

Цікава, што, шмат разводзячыся аб небясьпецы на Заходніх „Крэсах“, адозва нічога ня кажа, аб Усходніх...

Тугутт вернецца ў „Wyzwolenie“ (?).

„Kur. Czerw.“ піша, што ў палітычным сьвеце робяцца стараньні, каб улагодзіць „непаразуменьне“ паміж п. Тугуттам і партыяй „Wyzwolenie“.

Польска-радавыя адносіны.

Прэм'ер Грабскі адбыў канфэрэнцыю з міністрам заграпічных спраў п. Скшыньскім у справе адносінаў радавага ўраду да Польшчы. Сцьверджана, што ўрад ССРР зусім не выпаўняе Рыжскага Трактату — ўжо ад даўжэйшага часу...

У Маскве і ў Ленінградзе зроблены, як падае ПАТ, напады на 4 выдатных сяброў польскага пасольства.

Наваназначаны пасол ССРР у Варшаве запросіў у Маскве на сьнеданьне сяброў рээвакуцыйнай камісіі, але тыя не пайшлі — на знак пратэсту проці пабіцьця іх калегаў.

„Камуністычны дзеяч“ дэфэнзывы.

Камуністычны „Таварыш“ падае весткі аб нейкім Гутмане, які „з даручэньня дэфэнзывы езьдзіў па розных паветах Польшчы і заклад?ў там „kółki“ камуністычнай моладзі, каб пасьля арыштоўваць іх сяброў. Правакатар гэты развазіў камун. літэратуру, дастаўленую яму дэфэнзывай“.

(„Robotnik“).

Бандыты пад даразным судом.

16/X адбыўся даразны суд над 9 бандытамі, якія зрабілі збройны напад на краму Красоўскага ў в. Сянкевічы—13/X.

Прысудам суда засуджаны на расстрэл галоўны абвінавачаны Aleksy Lech, паходзячы „z pow. Kotarbińskiego“...

Усе іншыя абвінавачаныя перадany звычайнаму суду.

Павет Kotarbiński...—здаецца, такога на беларускай зямлі няма...

Напады.

„Kur. Por.“ падае. Група дывэрсантаў, узброеных кароткімі кавалерыйскімі карабінамі і ручнымі гранатамі, напала на хутар Ладаўку, Астроўскага павету, дзе месьціцца пастарунак паліцыі.

Бандыты акружылі дом, дзе былі 4 паліцыянты, абстралялі яго з карабінаў і закідалі гранатамі. Паліцыянты далі адпор, і бандыты адыйшлі ў лес, падпаліўшы па дарозе 6 будынкаў.

На помач паліцыі прыбыў у хуткім часе атрад войска, але пагоня не дала рэзультатаў. бо паліцэйскі хутар ляжыць у 300 кроках ад граніцы.

Заграніцай.

Прамова Чычэрына.

У прамове сваей на паседжаньні ВЦІК'-а Чычэрын заявіў, што ўстанаўленьне нармальных адносінаў паміж ССРР і Францыяй можа быць толькі ўмоўным, а прызнаньне Францыяй радаў будзе ахапляць усю тэрыторыю ССРР (значыцца і Грузію.—Рэд.).

Адносіны з Нямеччынай мелі цяжкія спробы, але цяпер—ня дрэнныя.

Вестка аб тым, быццам ССРР мае ўвайсьці ў Лігу Народаў—няпраўдзівая. З радавага пагляду ўваход Расеі ў склад Лігі—быў бы раўназначны, адмове яе ад самастойнасьці і незалежнасьці ад дзяржаваў Антанты. Так жа сама Расея глядзіць і на ўваход у Лігу Нямеччыны. — Бо, калі-б Нямеччына ўвайшла ў Лігу, гэтым самым яна станула-б у варажыя адносіны да ССРР.

Роспуск нямецкага парляманту.

Прэзыдэнт, згодна з прапазіцыяй канцлера Маркса, падпісаў дэкрэт аб роспуску парляманту.

Пастанову гэтую зрабіў Маркс, з прычыны адмовы дэмакратаў падтрымаць урад у парляманце,—без чаго габінэт ня меў-бы ў ім большасьці.

Новыя выбары маюць адбыцца 7 сьнежня.

Левая прэса хваліць дэмакратаў за іх цьвёрдасьць, якая ўратавала Нямеччыну ад панаваньня нацыяналістычнага ўраду.

Сусьветны крэдыт Нямеччыны.

З прычыны вялікага пасьпеху нямецкай пазыкі ў Амэрыцы, кожны падпісаўшыся атрымае толькі 1/10 (дзесятую частку) таго, што ён хацеў.

У Англіі падпіска пакрыла 13 разоў суму, якая была празначана на Англію!

Інакш кажучы, Амэрыка і Англія могуць і хочуць даць Нямеччыне ў 10 разоў больш крэдыту, як гэта дазволілі разьмеры міжнародавае ўмовы, паводле „пляну Доўса“.

Вось, якое даверые мае ў паважным фінансавым сьвеце нямецкая дзяржаўная фірма!..

Экстрэнная сэсія Рады Лігі Народаў.

Паседжаньне Рады Лігі Народаў дзеля ўлагоджаньня англа-турэцкага канфлікту ў справе Мосулю склікана на 27 гэт. месяца да Брусэля.

„На расейскіх граніцах“.

(Уражаньні англійскага публіцыста аб „Крэсах“).

Пад гэтым загалоўкам найбольш уплывовая англійская газэта „Times“ („Час“) зьмясьціла 5 вялікіх артыкулаў вядомага англійскага публіцыста Stephen'a Graham'a, які асабіста аб'езьдзіў усе 5 новых—паўстаўшых на межах ССРР дзяржаў...

„Dzien. Wil.“ падаў цалком вельмі ядавіты і трафны артыкул дасьціпнага англійца... аб Літве, але ні віленскія, ні наагул іншыя польскія газэты, гэтак дамагаючыся ўвагі англійскай публічнай апініі для Польшчы, зусім не пазнаёміла свайго грамадзянства з ня менш дасьціпным і трафным артыкулам п. Graham'a, ахвяраваным Польшчы.

(„Times“) 3/X).

Дзеля таго падаем з яго найбольш цікавыя адрыўкі.

„Дыпляматычныя адносіны. паводле рыжскага міру“...

„Зьявішчам найбольшай вагі ў Польшчы ў сучасны мамэнт ёсьць партызанская вайна на яе ўсходніх граніцах... У апошні месяц ня было амаль ніводнай начы без нападу.

Сьпярша казалі, што гэта—звычайны бандытызм, але, з увагі на тое, што гэтае зьявішча ахапіла цэлы прыгранічны пас—ад літоўскай граніцы да паўдзённай Галіччыны, ясна, што гэтыя напады—шырокая арганізацыя, маючая сувязь з ССРР...

Гэтае зьявішча папярэдзіў цэлы рад канфліктаў, ад якіх магла выбухнуць вайна...

Дадайма да таго, што Польшча дазнала (ад ССРР) рад несьцярпімых дыпляматычных абраз. Некалькі яе прадстаўнікоў былі выгнаны з Масквы, як шпіёны; двух сяброў Рээвакуацыйнай Камісіі арыштавалі, пасадзілі ў вастрог, пасьля звольнілі, не папрасіўшы нават выбачэньня... На ноты і скаргі Польшчы прыходзілі адказы, яшчэ больш абражаючыя... Калі адазвалі пасла Абаленскага, дык пачалі ўмысна прапанаваць на яго месца найбольш несымпатычных для Польшчы асобаў, як Крыленко ці Войкав...

Польская паліцыя адкрыла шырока разьвітую камуністычную арганізацыю, зьвязаную з Масквой...

„Я пытаўся ў многіх людзей на мясцох: якжа-ж гэта Польшча можа знасіць усё гэта моўчкі“?—І ўсе далі мне аднолькавы адказ: Польшча пачынае адчуваць, што яе надзея на Францыю хістаецца...

Зьмянілася аснаўная атмасфэра эўрапэйскае палітыкі (адносна да Польшчы). Цяпер уся надзея Польшчы на Лігу Народаў. якая адзіная быццам можа забясьпечыць яе ад яе варожых суседзяў.

„Крэсавая палітыка“.

Дзеля гэтага Польшча пакуль што яшчэ ня робіць нападаў на радавую тэрыторыю. Згодна з Рыжскім Трактатам, Польшча і ня мае права трымаць войска на граніцы да 60 кілям. ад граніцы (а як-жа — новы „корпус“ і абстаўленьне граніцы войскам?—Рэд.). Адначасна задача барацьбы з нападамі перайшла на паліцыю (цяпер — наадварот! Рэд.), пешую і конную, але яна ня мае пасьпеху: партызаны ад яе заўсёды ўцякаюць, бо маюць пераваrу, як наступаючыя ды лепш уваружаныя...

„Тэрыторыя, што граніча з Расеяй, мае колькі сот міляў. Этнографічна яна належыць да Расеі (!), гістарычна — можа — і да Польшчы (?) Вялікшыя земляўласьнікі—палякі, меншыя—расейцы (?) Адміністрацыя краю—выключна ў Польскіх руках і, як усе прызнаюць, вельмі дрэнная.

Самі палякі прызнаюць цяпер, што сваю палітыку на „Крэсах“ павялі дрэнна, і што бальшавікі могуць сваімі нападамі раздзьмухаць полымя абурэньня. Насяленьне на шчасьце (?!) прымае напады даволі раўнадушна—нявельмі палохаецца, нявельмі і хвалюецца... Але затое, калі-б пачалася на „Крэсах“ вайна, тады-б настала тут пекла...

„Я сам праехаў усю гэтую ваколіцу.—Скрозь пануе—ўбожства, нездаволеньне і бязладзьдзе“. Але расейцы (беларусы і ўкраінцы! Б.) даволі пасыўныя, ня бунтуюцца... І вось гэта зьяўляецца прычынай таго, што яны так паніжаны...

„Чыста Польская Вільня“.

Вельмі цікаўнае апісаньне „польскае Вільні“. „Агульная маса жыхароў выдаецца зусім іншай, як 10 гадоў таму“. Людзі, якіх выплюнула вайна, ня вельмі прыемныя... Брудныя, згорбленыя, абдзертыя, дрэнна ўзгадаваныя, на від — „шэрыя“...

„Культура счэзла“...

Адчуваецца таксама **адсутнасьць духовай сілы**. Паміж замаляванымі вывескамі і падставамі без статуяў соўваецца „нідозріла сволота“ (як перакладае няведамы нам яшчэ англійскі тэкст украінскае „Діло“)...

Да англа-турэцкага канфлікту.

Ангорскі ўрад выслаў англійскаму ноту, у якой поведамляе, што, як толькі Англія спыніла ваенную акцыю ў раёне Мосулю, дык і турэцка армія атрымала спыніцца. Турцы будзе чакаць разьвязаныя канфлікту ў Лізе.

Урадавы крызіс у Югаславіі.

З прычыны таго, што ўсе спробы злажыць, паводле думкі караля, урад з усіх партыяў цэнтру не ўдаліся, кароль прымушаны будзе ізноў даручыць прэм'ерства Давідовічу,—ці, інакш кажучы, вярнуцца да таго, што ён сам разбурыў....

Байкот „украінскіх прафэсароў"

10/X ў Празе адбыўся сход украінскіх студэнтаў, які паміж іншым, вынес рэзалюцыю, асуджаючы дзеяльнасьць некаторых прафэсароў у справе ўкраінск. Вышэйшай Школы. Сход аднагалосна аб'явсьціў байкот прафэсаром Смаль-стоцкаму і К. Студінскаму (якія з даручэньня польскага ўраду „робяць" украінскі ўнівэрсытэт у Кракаве, ці ў Станіславове).

Кітайскі пажар пашыраецца.

Англійская газэта „Times" друкуе надзвычай востры артыкул свайго пэкінскага карэспандэнта, у якім рэзка закідае Францыі нарушэньне нэйтралітэту ў Кітаі. Карэспандэнт падробна даносіць аб ваеннай дапамозе французаў і японцаў арміі Чанг-Тсо-Ліна і заклікае англійскі ўрад заявіць аб гэтым афіцыяльна Лізе Народаў.

Англійскі карэспандэнт падае з Гонконгу, што ў Кантон высланы англійскія войскі з Індыі, каб узмацніць варту пры складах тавараў... якім быццам пагражае армія Сун-Ят-Сэна.

Да падзей у Кітаю.

Амэрыканскія газэты падаюць, што 25 караблёў радавага Балтыцкага флёту атрымалі загад ісьці на Далёкі Ўсход і ў хуткім часе маюць выехаць праз Суэцкі канал у Уладзівасток.

Апроч таго, СССР павялічыла гарнізоны і запасы ваенных матар'ялаў на кітайскай і мангольскай граніцах.

ХРОНІКА.

Ізноў канфіскацыя „Кгупісу". З прычыны канфіскацыі п. Камісарам ураду двух нумароў „Кгупісу", Беларускім Клюбам быў зроблены ў Сойме запрос (інтэрпэляцыя) п. міністру ўнутраных спраў. У адказ на запрос, п. міністар паведаміў, што канфіскацыя аднаго нумару зьцьверджана пракуратурай, значыць, была правільная; другой-жа пракуратура не зацьвярдзіла, і ў сувязі з гэтым міністэрства зьвярнула ўвагу п. камісара на патрэбу з вялікшай агляднасьцяй карыстацца правам канфіскаваньня газэт.

Пасьля гэтага ўжо адбылася новая—трэцяя канфіскацыя № 28 „Кгупісу" з 18 кастрычніка с. г. за надрукаваньне фэльетону „Аб чым людзі гавораць". П. камісар ураду дагледзіў у сказаным фэльетоне адзнакі праступку проці арт. 129, п. 6 Карнага Кодэксу.

Ці тое-ж знойдзе і пракуратура,— йшчэ невядома.

Беларус—у павятовым сойміку. Як ведама, дзякуючы таму, што за „панаваньне" п. Пілсудскага у нас гмінныя самаўрады былі падменены назначанымі абшарнікамі-старостамі гміннымі радамі, павятовыя самаўрады (соймікі) гэтак сама апынуліся ў чужых руках: у іх сядзяць адно толькі польскія паны ці іх прыслужнікі.

Аднак, дзе-не-дзе за апошнія гады ўжо стварыліся выбарныя гмінныя рады, зложаныя, зразумела, пераважна з беларусаў. І цяпер патроху адбываецца праніканьне беларусаў і ў павятовыя соймікі.

Так, „Słowo" наказуе, што ў дзісьненскі павятовы соймік стэфанпольская гмінная рада, замест выступіўшага з сойміку паляка Бобятыньскага, выбрала **беларуса**-каталіка, Яна Варону, гаспадара на 3 дзесяцінах.

Рэдкае зьявішча на Беларусі пад Польшчай...

З навуковае нівы. Як нас паведамляць з Прагі Чэскае, расшыфроўка татарскае маліцьвенае кнігі „Ай Кітаб", напісанае ў XVI ст. пабеларуску арабскімі літэрамі, ужо закончана пры ўчасьці чэскіх прафэсароў-арабістаў і маладога беларускага філялёга Янкі.

Мова рукапісу—нязвычайна багатая і мае ў сабе многа такіх слоў, якія ўвяла наша новая літэратура, творачы нанова. Як з гэта відаць, дух беларускае мовы за 400 гадоў не зьмяніўся.

У часе працы над „Ай Кітабам" у Прагу прыяжджаў з СССР вядомы беларускі філялёг, праф. Карскі, які прывёз вестку, што ў Пецярбурзе ў Публічнай Бібліятэцы выкрыты беларускі рукапіс арабскімі літэрамі, у якім зьмяшчаецца поўны пераклад на нашу мову Карану. Доўгі час думалі, што рукапіс гэты—польскі, і толькі зусім нядаўна адзін малады беларускі вучоны, разабраўшы гэты рукапіс, выкрыў, што ён ня польскі, а беларускі.

У Белар. Навук. Т-ве. Урад Т-ва атрымаў гэткія ахвяры для музэю ім. Ів. Луцкевіча:

1) ад грам. Язэпа Драздовіча—альбом ягоных мастацкіх рысункаў. Гэта ўжо трэці дар музэю ад нашага мастака.

2) ад грам. Антона Юрэцкага — срэбная манэта Зыгмунта III, знойдзеная ў Вільні каля Бэрнадынскіх магілак.

Урад Т-ва высказывае ахвярадаўцам шчырую надзяку.

Да збору ахвяр на Беларускі Прытулак. У папярэднім нумары „Сялянскае Праўды" у частцы экзэмпляраў газэты была надрукавана абвестка аб зборы з абмылкай, якую ў часе друку ўдалося паправіць: збор адбудзецца 28 кастрычніка — у **аўторак**, а ня ў пятніцу, як было абмылкова надрукавана.

„Разьбітыя каменныя тратуары падпраўлены трухлявымі дошкамі, нячышчаныя вуліцы, душны смурод—вось дзіўная абноўка аднаго з найхарашэйшых местаў старое Расеі (!)".

Эканамічны заняпад.

Калі ехаць да прыгранічных местаў — Маладэчны, Баранавічаў, Лунінца, дык уражаньне гразі і ўбогасьці ўсё ўзрастае...

„Як быццам тут ніхто не будаваў і не насіў нічога новага... Адразу відаць нясгача грошаў. Замена бязвартных польскіх марак на злотыя, што маюць залатую падставу, можа і памагла Варшаве, але пакуль што не памагла правінцыі. На тавары злотымі наложаны падвойныя цэны — ўтрая большыя, як у Францыі; але мала хто мае грошы, каб купляць...

„Сяляне стогнуць ад падаткаў. **Падатак на асьвету істнуе нават там, дзе няма зусім школаў"...**

„Англіец дзівуецца, што адзін хлапец з Піншчыны казаў яму, што, заплаціўшы ўсе падаткі, ён мае столькі, што можа есьць 1/2 кіляграму хлеба ў дзень.

Вось, якія ўражаньні вывез з нашага Краю і апавядае ўсяму сьвету знаменіты англійскі публіцыст-абсэрватар... Мы ня будзем ад сябе папраўляць яго абразы: кожны з нас ведае, што ў іх праўда...

Дадайма толькі, што ня дзіва, што польскія, а перадусім віленскія газэты абразіліся і замаўчалі зусім аб „уражаньнях" п. Graham'а.

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Грам. Рэдактар!

Орган „грамадзянскай" шулерні „Грамадзкі Голас" да ўсіх сваіх нягодных учынкаў далучыў яшчэ адзін: тое, што, паводле юрыдычнай тэрміналёгіі, мае назоў **шантаж**.

Улетку прошлага году „Грамадзянскае Сабраньне" **заарэндавала ў мяне бібліатэку**, зложаную з 20.000 тамоў, з платай па 1.000.000 марак у месяц, пры чым грошы ў суме 6.000.000 марак былі заплочаны мне наперад за 6 месяцаў. Аднак, праз месяц наша ўмова была, паводле ўзаемнае згоды, разьвязана, пры чым **5.000.000 марак я „Сабраньню" вярнуў (на што маю квіты за подпісам п. Валэйшы)**, а 1.000.000 марак быў залічаны за першы месяц. Бібліатэкай гэтай карысталіся сябры „Сабраньня", і за тое, што я не зарэгістраваў у ўлады ўзнаўленьня быўшай датуль нячыннай бібліатэкі, на мяне паліцыяй быў сьпісаны пратакол, і я быў вызваны п. Камісарам Ураду дзеля аб'ясьненьняў.

Кніжкі, якія паны сябры „Сабраньня" пабралі да чытаньня, **мне дагэтуль ня вернены.**

Вось-жа „Грамадзкі Голас" у № 37 з 22-га кастрычніка, падаючы сьпісак „дапамог", выдадзеных быццам-то „Сабраньнем" розным беларускім дзеячом, зьмясьціў і маё імя, як атрымаўшага „дапамогу" ў суме 6.000.000 марак.

З прычыны таго, што „дабрадзейнасьцяй" гэнае „паважанае" ўстановы, якое характарыстыку дало польскае „Jutro", я, на мае шчасьце, ніколі не карыстаўся, разумею, што пад „дапамогу" мне паны з „Грам. Сабраньня" і „Грам. Голасу" падвялі паказаную суму 6.000.000 марак, выплачаную, як арэнда, за бібліатэку, і пасьля зьліквідаваную вышэйсказаным спосабам. Калі-ж—ня гледзячы на выдадзеныя мне п. Валэйшам квіты—верненыя мною „Грам. Сабраньню" на рукі п. Валэйшы 5.000.000 марак гэны-ж п. Валэйша, як выглядае з статыстыкі „Грам. Голасу", у касу „Сабраньня" ня здаў, дык гэта была „дапамога" ня мне, а ўжо яму і пад яго іменем павінна быць „Грам. Голасам" запісана...

Адзначаю, што сумляваньне ў аддачы п. Валэйшай у касу „Сабраньня" сказаных 5.000.000 марак ускладаю ў цэласьці на сумленьне рэдактара „Грам. Голасу"...

А „праўда" аб „дапамозе" мне хай будзе мерай „праўдзівасьці" статыстыкі „Грам. Голасу" наагул!

З пашанай *Ант. Луцкевіч.*

Вільня, 23./X. 1923 г.

Ніколі не зьніштажай сваей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаемаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

Карэспандэнцыі.

Канфэрэнцыя аб школах.

(З Радашкоўскае вол., Вялейск. пав.).

14 верасьня адбылася ў ф. Мігаўцы канфэрэнцыя ў справе новых законаў аб школах. Былі прадстаўнікі ўсіх вёсак Радашкоўскай воласьці і некаторых вёсак Краснасельскай. Сэн. Уласаў пазнаёміў сялян з новымі законамі. Пастанавілі адкрыць па гэтаму закону 4 школы: у в. в. Путніках, Ушы, Максімаўцы і Поровічах. Прыгаворы аб гэтым цяпер робяць. Сяляне йдуць на ўсе ахфяры, каб толькі вучыць дзяцей у роднай мове.

Бліжэйшые часы пакажуць, як польскія крэсавыя чыноўнікі выпаўняць законныя жаданьні беларускіх сялян. **Р. С.**

Амэрыканскі госьць.

(Радашковічы, Вялейск. пав.).

Нядаўна прыяжджаў да нас прадстаўнік Амэрыканскіх Злучаных Штатаў дзеля азнаямленьня з беларускай асьветнай працай. Госьць быў на лекцыях ува ўсіх 8 клясах Беларускай Гімназіі і ў прыгатаваўчай клясе. Потым уся гімназія сабралася ў салі. Дзяўчаты падалі кветкі грамадзяніну самай старай волялюбівай рэспублікі ў сьвеце. Дырэктар Стацкевіч прывітаў госьця прамовай, дзякуючы за адведзіны. Амэрыканец хваліў адвагу, з каторай беларуская інтэлігенцыя і народ дабіваецца вышэйшай навукі. — Потым хор пад дырэкцыяй вучыцеля Гаўрыліка прапяяў народные беларускія песьні і інтэрнацыянал усіх школьнікаў: „Gaudeamus igitur".

Хор гімназіі, дзякуючы працы п. Гаўрыліка, адзін з найлепшых школьных хораў усяе Заходняе Беларусі.

Увечары ў ф. Мігаўцы сэнатара Уласава была „гарбатка" ў чэсьць амэрыканскага госьця з беларускай інтэлігэнцыяй і сялянамі. Госьць пазнаёміўся ў гутарках з нашымі сялянамі, у каторых аўтарытэт Амэрыкі стаіць надта высока. **М. К.**

„Спаўненьне абавязкаў".

(Язно, Дзісьненскага пав.).

У ноч з 18-га на 19-га кастрычніка г. г. ў гр. Казельскага ад няведамых прычын загарэлася хата. Агонь шыбка перакінууся на хлявы і на суседнія будынкі. Грам. Казельскі з сям'ёй выскачыў з хаты ў ваднэй толькі бялізьне, скаціна-ж згарэла. Суседзі скаціну справіліся выгнаць, але з рухобы амаль ня ўсё згарэла. Сабраліся людзі тушыць. Бачучы, што тое, што ўжо загарэлася, не патушыш, яны сталі абараняць суседнія будынкі, каб ня даць агню пашырыцца далей. Можа хутка-б і стрымалі пажар, каб ліха якоесь ня прыгнала афіцэра ўланаў (якія стаяць у м. Курыловічах). Гэты сучасны „Донкіхот" напэўна прыняў людзей за „бандытаў", бо стаў нагайкай зганяць з хат, якія апошнія аберагалі ад агня. Паступак пана афіцэра быў досыць незразумелы (каб не сказаць горш), так што нават мяйсцовая паліцыя абурылася і, падобна мелася саставіць пратакол. У рэзультаце памехі пагарэлі ня тры гаспадары, якіх агонь ахапіў зразу, а пяць.

І чаго, здаецца, пану афіцэру мяшацца ў тыя справы, куды яго ня просяць? Здаецца-ж гэта і ня пчолы з я. Забалоцьця, якія так добра ўмеюць падразаць у начы ўланы, і не авёс, які з пслея так хітра плыў да ўланскіх стайняў, і нарэшце, ня яблыкі, памідоры, дрозы і кураняты м. Курыловіч. Ці-ж вам, пане афіцэру, усяго гэтага не хапаець?! **„Якім".**

„Страшная субота".

27-IX-24 г. „прыгранічны пас" меў гонар" даведацца, што яго ў гэты дзень „ашчасьлівіць" сваім візытам п. міністар унутр. спраў. Даведаўся вось як: а 12 гадзіне ўначы на чыгунцы Стоўпцы — Баранавічы пасталі паліцыянты па 2 чалавекі на вярсту. Гэта Гарадзейскі пастарунак, мала веручы ў свае ўласныя сілы і баючыся, каб пана міністра „ня ўкралі бальшавікі", паклікаў на дапамогу сабе аддзел паліцыі з Нясьвіжу. Як толькі паліцыянты ўпарадкаваліся, дык два чалавекі аказаліся лішнімі. Але, як вядома, у „культурных людзей" ні адзін час дарма не марнуецца; дык гэтыя „лішкі" пайшлі „кантраляваць" па будках чыгуншчыкаў „ці ўсе дома", а можа шукаць „рабочага з пэтардай", як гэта мела месца ў „польскім Львове" пад час праезду там п. Прэзыдэнта Рэспублікі. Але, нічога не знайшоўшы і толькі перарваўшы смачны сон чыгуншчыкаў (бо-ж дзеялася ад 12 гадз. ночы да 7 гадз. раніцы), перад сьвітаньнем яны так-жа пашлі на адпачынак.

Пачаўся дзень, і на чыгунцы і каля чыгункі пачалі ўзад і ўперад снаваць розныя людзі, каму прыпадала йсьці каля чыгункі. Вось тут, і выявілася ўся трагі-камічнасьць паліцэйскага ўрадаваньня на Крэсах.

Вось адзін прыклад: ідзе каля чыгункі хлапец гадоў 18. На адным кілямэтры яго спыняюць паліцыянты і пытаюцца адкуль ён, кажуць, што каля чыгункі хадзіць няможна. Але як паблізасьці чыгункі няма другой дарогі, дык няшчаснаму беларусу прыходзіцца пабіваць груды па палёх сваіх-жа братоў, што ён і выпаўняе з точнасьцяй аўтамата. Тым часам „паліцэйская пара" на другім кілямэтры „нядрэмле" і, заўважыўшы, што „нехта полем крадзецца", спадзяецца, што гэта ўжо „запраўдны бандыт". Доўга ня чакаўшы, падклікае да сябе і пытаецца дакумэнтаў.

А хто-ж нам, беларусам, выдаваў калі і якія дакумэнты?!

Дык вось, паміж нашым знаёмым і „славіўшымі" яго паліцыянтамі адбылася прыблізна гэткая размова:

— „Skąd sam będziesz?" — „З Дуброўкі". — „Pokaż dokumenty!" — У мяне ніякіх дакумэнтаў няма, бо мне іх ніхто ніколі не даваў". — „Jak to nikt nie

dawał? Trzeba samemu dostać!“ — За што-ж я іх дастану, калі ў мяне грошай няма. А бацька дзеля гэтага ня будзе карову прадаваць, бо ведае, што я малады і магу яшчэ без дакумэнтаў гуляць“. — „Co, cholera, ty jeszcze rozmawiasz?! Idźmy na posterunek! My tam dowiemy się, kto ty taki?!“ Скруцілі нявіннаму хлапцу рукі назад і павялі на „posterunek“.

Ня ведаю, чаму, але толькі польская паліцыя мае дрэнны звычай рабіць „dochodzenie“ дарогаю, аб чым яскрава сьведчылі кроплі крыві, сям і там астаўленыя на чыгунцы і яшчэ не зацёртыя нагою паліцэйскага...

Чуць не папаў у гэткую апалу і я, але, заўважыўшы паліцыянта на чыгунцы, я загадзя надумаў, што адказаць яму. Ды вось, пакуль паліцыянт пасьпеў у мяне спытацца: „Stój!“ „Skąd będziesz?!“ — я спакойна адказаў „z tamtej wioski“ і направіўся ў бліжэйшую вёску. Ен толькі цаглядзеў мне ўсьлед, але балей нічога не сказаў, бо я пайшоў „дарогаю“.

Аднак, нішто на сьвеце ня вечнае. Дык і „страшная субота“ скончылася тым, што вечарам прайшоў скоры цягнік са Стоўпцаў на Гарадзею з п. міністрам у асобным вагоне, і ўсе паліцыянты пайшлі так-жа ў Гарадзею, а ўсьлед за імі пашоў і цягнік-бранявік, са Стоўпцаў на Баранавічы.

На станцыі Гарадзея п. міністра чакаў аркестр гарадзейскай пажарнай старожы, які яшчэ ад паўдня два разы ўстанаўліваўся на пэрроне, але кожны раз яго адтуль праганялі кіраўнік станцыі і камандант паліцыі. Аднак за трэцім разам „жыдкі“*) перамаглі і, як толькі цягнік з п. міністрам падыходзіў да станцыі, дык яго сустрэлі „прыемныя гукі“ „polski my naród, polski lud“, чым, пан міністар, відаць, астаўся надта задаволены, бо-ж на некалькі мінут задзяржаў цягнік, каб асабіста падзякаваць музыкантам за чэсьць, аказаную яго „высокапастаўленай“ асобе.

А. М. Санеўскі.

„Пан Панцюшкін страляе людзей“.

(З Гарадзейскае гміны, Нясьвіжскага пав.).

У канцы верасьня гэнага году даўнейшы ўпраўляючы Вялікага двара, Павлюк Сагановіч купіў старую афіцыну ў маёнтку Варацішча, Гарадзейскае гміны, Нясьвіжскага павету ў пана Панцюшкіна. Наняўшы цесьляў у Новай-Вёсцы тае-ж гміны Андрэя Хмяля, Янку Вялянцея і Сьцёпку Вялянцея і др., паслаў іх да пана Панцюшкіна ў Варацішча, каб яны разабралі купленую ім будову. Прышоўшы ў м. Варацішча, старэйшы з цесьлаў Андрусь Хмель пашоў аглядаць будовы, а другія зьвярнуліся да Пана Панцюшкіна папытацца, ці можна разьбіраць. Сустрэўшы яго Янка Вялянцей стаў гаварыць, што Сагановіч нас прыслаў разьбіраць афіцыну, дык ці пан пазволіць гэта рабіць? На гэтае пытаньне пан Панцюшкін, як вар'ят, падскочыў да Янкі Вялянцея і стаў крычаць: „Я вам не парабак! няма мне часу з вамі гутарыць! вон адгэтуль!...“

Пачуўшы крык, Андрусь Хмель хутка падбег на гэную справу і кажа: „Мы ня прышлі тутака крычаць, а папытацца, ці можна разьбіраць афіцыну, а калі ня можна, дык мы пойдзем да дому“. Панцюшкін, як чорт, зардзеўся і, пакінуўшы Янку Вялянцея, сунуўся да морды к Андрусю Хмялю, крычучы: „Ты што за такі зух? Адкуль ты зьявіўся? Хамская твая морда!“ — „Гэтакі самы, як і ты!“—адказаў Андрусь. Панцюшкін хацеў заехаць яму па вуху, але Андрусь ухіліўся ад гэтага манэвру і, схапіўшы з рук у другога цесьля лапатку, кажа: „Ну, цяпер давай папробуем, хто каго адолее“. Пан Панцюшкін аж зьбялеў са злосьці і пабег у пакой крычучы: „Застралю!... Застралю! як сабаку, застралю!...“ Цераз мінуту ён ўжо пёр на Андруся з рэвальвэрам у руках і, падбегшы, упёр пулю ў грудзі Андрусю, ды стаў пытацца: „Кажы колькі цяпер твайго жыцьця!“ Андрусь Хмель с полаху анямеў.... Невядома чым бы гэта скончылася, але сябры Андруся Хмяля ня далі Панцюшкіну даканаць свайго прыгавару.— На гэтым і разышліся, а Андрусь Хмель з перапалаху і цяпер хварэе.

Цікава папытацца у нашых Міністраў, ці пазваляецца паном страляць людзей, як сабак?

Вялікадворац.

Ад рэдакцыі. І такім шалёным тыпам улада пазваляе мець аружжа?!

Шуканьне вінавайцаў.

(*З Касоўск. пав.*).

На бандыцкія напады ўлада адказала новаю хваляю тэрору мірнаму, ні ўчым не павіннаму беларускаму народу. У цэлым радзе вёсак зроблены арышты; так у в. Карошчы арыштаваны два чалавека, у Ціжыках адзін і г. д. Пры вобысках шукалі якой-та адзежы — мабыць парток р. Downarowicza...

Але гэта нас ня цікавіць. Цікавіць нас тое, што гэтых ні ў чым не павінных ахвяр бяруць садзяць да „коз“, „пак“ і турмы, „пытаюць“, катуюць, прымушаюць прызнацца да віны.

Так, арыштаванага з в. Карошча Самсона Доўста, Косаўская паліцыя закатавала амаль што не да сьмерці. Білі ўперад шомпаламі па пьятах, потым, палажыўшы ніцма, накрыўшы мяшком, білі ланцугамі; ўрэшце, адзін з паліцыянтаў бярэць за валасы, а другі наганом б'ець па карку.

— Чую, — перадаець ахвяра, — наступаюць мае апошнія мітуты жыцьця, ды думаю: ўсё раўно ўміраць, дый „прызнаюся“, а трэба адзначыць, што за нявіннасьць гэтых людзей можа прысягнуць кожны сумленны грамадзянін нашай ваколіцы — ўсім, што маюць сьвятога.

Вазілі іх яшчэ ў Стоўпцы зьвярацца; што выверылі, ня ведаю...

Мала ўсяго гэтага: па кірмашах ловяць без дакумэнтаў, а каму з нашага народу даюць „dowód osobisty“?

Ды што! І гэтага мала. Бяруць і тых, хто ў чырвонай рубашцы; так, нейкага Рыгора Палонскага, з вёскі Карошча, Косаўская паліцыя пратрымала поў-дня ў арэшці за чырвоную рубашку.

Маленька Птушка.

*) У нас, у пажарнай старожы, пераважаюць жыды.

Дзень за днём.

(*Вёска Була, Косаўск. пав.*).

У вёсцы Була была польская школа (яна і сяньня ёсьць). Сяляне, даведаўшыся аб школьных законах, парашылі ператварыць яе на беларускую. Напісалі адпаведныя паданьні да школьнага Інспэктара, назначыўшы вучыцелем Бірука, таго самага, які вучыў і ў польскай школе. Біруку-ж даручылі падаць паданьне інспэктару, але яно і да гэтага часу дзе-то валяецца ў Бірука. Вельмі-ж яму ня хочацца стаць „прыхільнікам“ беларускае школы ў вачох інспэктара, ды куды-ж! Уперад закрыў беларускую школу ў Хадорках, а сяньня думаець адчыніць? Проста баіцца страціць вучыцельскую пэнсію, ды абманвае сялян. Проста кажучы, яму працаваць толькі з Валэйшаю.

На днях у гэтай школе быў інспэктар, з дзяцей нікога не застаў, бо ніхто ня хоча хадзіць у польскую школу. Аб гэтым Бірук ні слова інспэктару, але пратаколы пісаць на бацькоў то памог пісаць яму.

М. Балін.

Беларусы у Нямеччыне.

(*Ад нашага бэрлінскага карэспандэнта*).

Спасярод беларусаў, пакінуўшых сваю Бацькаўшчыну ў часе вялікай вайны і зьменаў улады, найбольш апынулася ў Нямеччыне. Завялі іх сюды перадусім Мазуры, Карпаты, Вісла; многа вывезьлі немцы на работы, а рэшта — гэта эмігранты з апошніх гадоў.

Сколькі іх тут — точна аблічыць немагчыма, але, бясспрэчна, іх тутака не адна тысяча. Яны распыліліся па ўсей Нямеччыне, і аб іставаньні нейкае арганізаванае беларускае калёніі ня можа быць гутаркі. Нават у Бэрліне нельга знайсьці знакаў беларускага жыцьця. Апошняя спроба самаарганізацыі беларусаў была ў 1921 годзе, калі ў Бэрліне арганізоўваўся „Грамадзкі Камітэт дапамогі галадаючым на Беларусі“. Ну, ды аб ім лепш не гаварыць: на што трывожыць нябожчыкаў?!...

Як відаць, мала каму з нас суджана ізноў прывітаць родныя берагі Нёмна, пакланіцца любым лясам Палесься... Наш удзел — вечная туга па Бацькаўшчыне, цяжкая праца на чужыне, жаданьне неяк забыцца.

Цяжка прызнавацца, ды гэта — так. У свой час шмат жалелі зруйнаваную вайной Польшчу, аплаківалі Бэльгію, але ніхто ні словам не ўспамянуў аб дзікім спусташэньні Беларусі. І толькі сам гаротнік-беларус— пасьля канца вайны — спазнаў сваё гора ў зьнішчанай Бацькаўшчыне. Дый далёка ня ўсім выпала на долю цярпець сваё гора на роднай зямлі.

Расейцы, французы, англічане — усе яны, як скончылася вайна, паселі на цягнікі, параходы і паехалі з палону ў родны свой край, дзе кіпіць новае жыцьцё. Ня тое нашы беларусы: нам уваччу — замест цьвітучае сялібы, пакінутае ў 1914—15 г. г., — сталі магільныя абразы, абразы пустыні, палёў, паросшых ужо лесам. І наш брат глыбака задумаўся, а, падумаўшы, наважыўся „пакуль-што“ астацца ўжо лепш тут, на чужыне...

Але гэнае „пакуль-што“ зацягнулася. І беларусы, параскіданыя па дворных і сялянскіх палёх Нямеччыны, па капальнях і іншых мясцох цяжкое фізычнае працы, пачалі патроху прырастаць да новых месцаў.

Вайна пазбавіла нямецкую вёску многіх здаровых фізычна рабачаяў, маладое пакаленьне йшчэ не здалела заняць іх месца, і нашага беларуса, працавітага і цярплівага, ахвотна трымаюць у панскіх і сялянскіх гаспадарках, на тарфяніках і вінаградніках. Яго можна сустрэць ад Паўночнага мора да межаў Швайцарыі, на раўнінах Памэраніі і на горных склонах Бавары.

Іншыя ўжо пажаніліся і перайшлі ў нямецкае грамадзянства. Нямецкія грамады вельмі працівяцца натуралізацыі (прыняцьцю да свайго складу) чужаземцаў. Але жыцьцё разьбівае мараль грамадаў стаўшыміся фактамі. Утраціўшыя мужоў удовы, засядзеўшыяся ў дзеўках паненкі ахвотна злучаюць сваю долю з сільнымі, працавітымі беларусамі. Нямецкія абычаі ня судзяць вельмі сурова сувязі адзінокае жанчыны з мужчынай. У выніку ж гэткае сувязі бадай заўсёды зьяўляецца на сьвет „факт“, які і разьбівае ўсе пагляды грамады на чужаземцаў. Бывае, аднак, што нават ня гледзячы на „факт“ іншыя грамады так праціўяцца замужству нямецкіх жанчын з чужынцамі, што справа йдзе ажно ў Бэрлін—на разгляд вышэйшых установаў.

Гэтак нашы зямлякі адзін за адным прырастаюць да нямецкае зямлі, пазаўсёды расстаючыся з старой сваей Бацькаўшчынай. Мала па малу яны зусім прысвайваюць чужую мову, а чужая асярэдзіна, чужая культура ператвараюць і душу беларуса на нямецкі лад...

Працякуць гады. Счэзнуць сьляды вайны. Сьціхнуць рэвалюцыі. Пачнецца мірнае культурнае будаваньне новага жыцьця. І пэўне ня раз заправдны немец спаткаецца сярод працаўнікоў на ніве нямецкае культуры з чужым прозьвішчам, якое яму трудна будзе выгаварыць. Гэта і будзе прозьвішча выхаджэнца з Беларусі...

Янка з Блудня.

Бэрлін, у верасьні 1924 г.

ГАННА ВЕРШАК з Заблочынскай вол., Сьвянцянскага пав., сьляпая і бедная з дочкамі Стасяй і Стэфкай просіць усіх, хто ведаець, **гдзе яе сыны Іван, Баляслаў і Зыгмунт**, паведаміць яе ў г. **Радашковічы, зямлі Віленскай, на імя Сэнатара Уласава.**

Просіць гэтае перадрукаваць у радавых газэтах.

АБВЕСТКА

Беларуская Рада ў Празе даводзіць да ведама грамадзян-беларусаў, якія прабываюць у Чэхаславакіі, што:

1. Беларуская Рада ў Празе, згодна свайму статуту, з'яўляецца культурна-грамадзкай установай і вядзе ў гэтым напрамку сваю чыннасьць.

2. Рада бярэ на сябе абарону інтарэсаў беларусаў, пражываючых у межах Чэхаславацкай Рэспублікі.

3. Беларусы, жадаючыя ў той ці іншай форме карыстацца дапамогай і заступствам Беларускай Рады, павінны зарэгістравацца ў Канцалярыі Рады.

4. Асобы, жадаючыя прыняць чынны ўдзел у культурна-грамадзкай працы Беларускай Рады ў Празе, могуць, згодна статуту, падаць заявы аб залічэньні іх сябрамі Рады, за рэкамендацыяй 3-х чынных сябраў Рады.

5. Заявы аб рэгістрацыі і аб залічэньні сябрам Рады прыймаюцца штодзеньне ў Канцалярыі Рады ад 9 да 13 гадзіны; часова, — па адрэсу:

Прага II, Венцігова 4 ў п. Вершыніна.

Сэкрэтар **А. Дыліс.**

14 Кастрычніка 1924 г.
м. Прага.

3—2

ГУЗЬНЕЯ ЯКАВА шукае брат яго, Ісідар Гузьней, які знаходзіцца ў Амэрыцы.

Просьба, хто ведае пра Якава Гузьнея, пасьлаць адрас ці вестку аб ім па адрасу:

M-r Guzney. Russian Sos. Nauka 315 E. 10-ch St. New-York, N. Y. U. S. A.

Рэдактар-Выдавец **Антон Войцік**. Друкарня **Н. Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22.